

ПЕДАГОГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЧИННИК ЗБАГАЧЕННЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРИВ ЗА ІННОВАЦІЙНИМИ ТЕХНОЛОГІЯМИ

У статті розкрито особливості проведення занять педагогічної школи для батьків у початковій школі як інноваційної форми педагогічної просвіти батьків з метою забезпечення набуття ними системи необхідних та достатніх знань, умінь і навичок для проведення здорового способу життя в умовах родини. Обґрунтовано тематику та запропоновано форми проведення занять у кожному класі початкової школи, яку успішно апробовано упродовж десяти років у загальноосвітній школі I–III ступенів № 17 міста Тернополя.

Ключові слова: педагогічна школа, молодші школярі, початкова школа, батьки учнів початкової школи, педагогічна просвіта батьків, фізичне виховання молодших школярів, здоров'я дитини, родинні обереги

Сім'я, родина – один із головних виховних інститутів, значення якого у формуванні особистості дитини важко переоцінити. Саме родина вводить людину у світ соціальних стосунків; є тією вічною цінністю, що створює порівняно незалежне від соціальних катаклізмів середовище, атмосферу психологічної захищеності. Вона допомагає долати життєві випробування, дає реальну підтримку, вселяє віру у власні сили і краще майбутнє.

Тому сучасна родина стає головною ланкою у вихованні дитини. Сім'я має забезпечити дитині достатні матеріальні та педагогічні умови для інтелектуального, фізичного, морального й духовного розвитку.

Відповідальність батьків за виховання дітей посилюється у контексті Концепції Нової української школи. Згідно з цією Концепцією формула Нової школи охоплює дев'ять ключових компонентів, чільне місце серед яких посідає педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками. В основі педагогіки партнерства – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками як рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат. Зазначається, що школа сприятиме збагаченню батьків знаннями «про стадії розвитку дитини, ефективні способи виховання... сильних сторін характеру і чеснот залежно від її індивідуальних особливостей»¹.

Успішне виконання сім'єю провідних функцій залежить від багатьох чинників, одним із домінуючих серед яких визнано належний рівень педагогічної культури дорослих членів родини.

Зазначимо, що проблема педагогізації батьків молодших школярів розглядалася дослідниками аспектно, зокрема: форми роботи вчителя з батьками розкриті у дослідженнях Т. Воликової та Р. Капралової^{2 3}; особливості організації виховної роботи в початковій школі проаналізовані О. Матвієнко, С. Довбенко, І. Червінською та ін.⁴⁵; робота з батьками молодших школярів – предмет наукового пошуку Т. Алексеєнко, О.

* Корнієнко С. – кандидат педагогічних наук, доцент, Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, Україна

¹Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

² Воликова Т. В. (1979) *Учитель и семья*. М. : Просвещение. 127 с.

³ Капралова Р. М. (1980) *Работа классного руководителя с родителями*. М. : Просвещение. 190 с.

⁴ Матвієнко О. В. (2006) *Виховання молодших школярів: теорія і технологія*. К.: ВД «Стилос». 543 с.

⁵ Червінська І. (2012) *Теоретико-методичні засади виховної роботи в початковій школі*. Івано-Франківськ : вид-во Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаника. 515 с.

Докукіної, С. Корнієнко, Н. Стрельнікової, В. Постового, Н. Урбанської, П. Щербань та ін.⁶⁷⁸; зміст виховання у початковій школі репрезентовано у відповідних нормативних документах⁹¹⁰¹¹¹²; виховний потенціал початкової освіти проаналізований О. Савченко¹³; концептуальні засади особистісно орієнтованого виховання як оновленої парадигми представлені І. Бехом¹⁴; сутність і шляхи організації оздоровчої функції школи методологічно окреслено у концепції 12 – річної загальної середньої освіти (2000)¹⁵.

Мета статті: розкрити зміст та методику проведення занять педагогічної школи для батьків молодших школярів як важливої форми педагогічної просвіти батьків з набуття системи необхідних знань, умінь і навичок з організації здорового способу життя в умовах родини.

Педагогічну культуру батьків трактуємо як накопичений людством досвід виховання дітей у сім'ї, який, позитивно впливаючи на стиль сімейного життя, є основою власне педагогічної діяльності батька й матері, допомагає їм уникати традиційних помилок і знаходити правильний вихід із нестандартних ситуацій.

На прикладі декількох поколінь вихованців В. Сухомлинський дійшов до глибокого переконання, що успіх у вихованні взагалі і фізичному зокрема можна досягнути тільки спільними зусиллями сім'ї, школи і громадськості. Відводячи особливе місце методиці керівництва сімейним вихованням у роботі «Розмова з молодим директором», він писав, що «... цю роботу колектив вважає найбільш потрібною, найважливішою серед усіх інших справ. Ми взагалі нічого не досягнули б, якби не працювали з батьками»¹⁶.

Ураховуючи сучасний стан соціально-педагогічних умов виховання культури здоров'я дітей у родині, організації підвищення педагогічної культури батьків, ми розробили здоров'язберігаючу технологію педагогічної школи для батьків молодших школярів «Здоров'я дитини: родинні обереги».

Мета пропонованої педагогічної школи – допомогти родині освоїти першооснови валеологічної культури, досягнути засади української народної педагогіки, яка еволюційним шляхом виробила оригінальні форми і методи впливу на особистість дитини, в тому числі у формуванні здорового способу життя, щоб забезпечити поетапне безперервне набуття батьками системи необхідних та достатніх знань, умінь й навичок для проведення здорового способу життя в умовах родини.

Беручи до уваги освітній рівень сучасних батьків, у навчально-тематичний план пропонованої технології можна вносити корективи відповідно до бажання батьківської аудиторії і до актуальних завдань, які будуть вирішуватись родиною і школою на конкретному етапі. Для цього радимо провести попереднє анкетування батьків. Це дасть можливість визначити педагогічно доцільний зміст, обрати актуальні методи та ефективні форми занять.

⁶ Корнієнко С. М. (2019) *Батьківські збори у початковій школі*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 167 с.

⁷ Корнієнко С. М. (2016) *Родинні виховні заходи*. Тернопіль. 80 с.

⁸ Постовий В.Г. (1997) *Сім'я і діти: Програма родинно – національного виховання та навчально-тематичний план педагогічної освіти батьків*. К.: ІЗМН. 56 с.

⁹ *Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

¹⁰ (2010) *Основні орієнтири виховання учнів 1–12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. Програма*. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 80 с.

¹¹ (2000) *Проект Концепції структури і содержания общего среднего образования (В 12 летней школе)*. Информатика и образование. №1. С. 19 – 26.

¹² Постовий В.Г. (1997) *Сім'я і діти: Програма родинно – національного виховання та навчально-тематичний план педагогічної освіти батьків*. К.: ІЗМН. 56 с.

¹³ Савченко О. Я. (2009) *Виховний потенціал початкової освіти*. 2-ге вид., доповн., переробл. К. : Богданова А. М. 226 с.

¹⁴ Бех І. Д. (2008) *Виховання особистості* : підручник. К. : Либідь. 848 с.

¹⁵ (2000) *Проект Концепції структури і содержания общего среднего образования (В 12 летней школе)*. Информатика и образование. №1. С. 19 – 26.

¹⁶ Кирпичев В.И. (2002) *Физиология и гигиена младшего школьника: Пособие для учителя*. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. 144 с.

При визначенні змістово-методичного наповнення занять у педагогічній школі організаторам необхідно враховувати загальну підготовку і соціально-педагогічний досвід слухачів, особливості сімей, національні традиції, умови міста, села тощо.

Виклад теоретичних занять (лекцій чи бесід) важливо підкріплювати прикладами з досвіду здорового способу в окремих родинах, конкретними порадами, рекомендаціями, пам'ятками. Заняття можуть проводитись як лекції, уроки, педагогічні практикуми, семінари, прес-конференції, диспути, круглі столи тощо. На цих практичних заняттях батьків потрібно навчити технології організації здорового способу життя в сім'ї. Після вивчення кожної теми рекомендуємо давати слухачам домашні завдання, які повинні сприяти більш глибокому вивченню матеріалу, спонукати їх до спільної спортивно-оздоровчої діяльності з дітьми. Крім того, тематика занять педагогічної школи має бути максимально наближена до тематики класових батьківських зборів і родинних виховних заходів тощо. Це дасть можливість класоводам неодноразово повертатись до тієї самої теми, щоб на матеріалі життєдіяльності конкретного класного колективу забезпечити методичний супровід успішної реалізації здорового способу життя дітей у сім'ї.

У процесі занять зі слухачами необхідно також практикувати вироблення у них конкретних педагогічних умінь і навичок створення родинного середовища, яке сприяло б здоровому способу життя дитини; стимулювати переконання у перевагах проведення активного дозвілля як фактора зміцнення здоров'я та покращення психічного і фізичного самопочуття малюка; вчити мистецтва доброзичливої і оптимістичної взаємодії з дітьми, аналізу та самоаналізу родинної атмосфери, організації всього способу життя родини, який би позитивно впливав на фізичне вдосконалення і самовдосконалення дитини.

Дбаючи про посилення прогностичних функцій запропонованої технології і її особистісну зорієнтованість, ми виділили у навчально-тематичному плані блок «Результати, що прогнозуються». Це сприятиме: ефективності аналізу емпіричного матеріалу кожної теми занять; збагаченню інформацією про основні фактори збереження і зміцнення здоров'я; розширенню знань про відпочинок як необхідну умову боротьби із втомою, його види; вихованню переконань у потребі й цінності спільного активного відпочинку на свіжому повітрі дітей з батьками або старшими членами родини.

Заняття педагогічної школи розраховані на весь період навчання дитини в початковій школі і мають проводитись у чітко визначений час. У змісті занять особливий акцент радимо робити на надбаннях слухачами знань з етнопедагогіки як живого джерела, яке здатне задовольнити прагнення батьків навчитися організації здорового способу життя дітей в українських сім'ях, перевірені досвідом багатьох поколінь.

Пропонуємо таку тематику педагогічної школи для батьків «Здоровя дитини: родинні обереги».

№ п/п	Тема знань	Термін	Орієнтовна форма проведення	Результати, що прогноуються
I клас				
1	Українська сім'я-родина як оберіг здоров'я дитини	осінь	Лекція	Систематизація знань про родину як берега не лише конкретної людини, а й країн, людей на землі, її основні функції та державна відповідальність за виховання фізично здорових дітей. Особливості української сім'ї-родини як етнопедагогічних підвалин виховання дитини.
2	Режим дня молодшого школяра	зима	Лекція	Розширення знань про режим дня як фактор фізичного розвитку, розумової працездатності й успішності школяра. Удосконалення вмінь його раціонального планування і систематичного виконання. Виховання переконань у важливості режиму дня для збереження здоров'я школяра.
3	Здорова сім'я – здорова держава	весна	Родинне свято	Вивчення інтересів і вподобань батьків і залучення їх до участі у фізично-оздоровчій роботі класу. Формування інтересу до шкільного життя дитини і готовності бути його активним учасником. Виховання почуття задоволення від організації і проведення спільного дозвілля батьків і дітей.
4	Вчимо жити за законами здоров'я: це обов'язок чи бажання?	весна	Диспут	Збагачення інформацією про досвід сімейного виховання, розширення уявлень про народно-педагогічні методи фізичного виховання. Удосконалення вмінь аналізувати і творчо використовувати досвід сімейного виховання.
II клас				
5	Ранкова гімнастика – шлях до здоров'я	осінь	Практикум	Розширення знань про ранкову гімнастику як дійового засобу фізичного виховання молодших школярів. Набуття вмінь правильно розробляти комплекси ранкової зарядки і засвоєння правил виконання вправ ранкової гімнастики. Формування переконань у необхідності вправ ранкової гімнастики для всіх членів родини.
6	Зимонька-зима	зима	Зимове спортивне свято	Розширення знань про особливості фізкультурно-оздоровчої роботи з молодшими школярами взимку. Удосконалення вмінь організувати дозвілля дітей на свіжому повітрі для їх загартування. Виховання переконань у потребі та цінності спільного відпочинку дітей з батьками або старшими членами родини.
7	За здоров'ям у природу	весна	Урок для батьків	Систематизація знань про те, що перебування на свіжому повітрі є дієвим засобом загартування, профілактикою ультрафіолетової недостатності та гіпокінезії. Збагачення інформацією про лікарські рослини і їх користь для здоров'я людини. Формування умінь розпізнавати отруйні рослини і вчасно застерігати дітей щодо їх вживання. Виховання любові до природи і бажання її зберігати і примножувати.

III клас				
8	Загартування молодшого школяра: стимулююча роль родини	осінь	Урок для батьків	Знання про основні фактори збереження і зміцнення здоров'я. Уміння створювати необхідні умови для фізичного самовдосконалення. Виховання переконань у вагомості залучення дитини до здорового способу життя.
9	Усі ми дружні і сміливі	зима	Спортивно-театралізоване свято	Підвищення педагогічної культури батьків у питаннях організації здорового способу життя. Розширення знань про спортивно-оздоровчу роботу з молодим поколінням на Україні в епоху козаччини. Виховання потреби займатися фізкультурою і спортом для зміцнення здоров'я.
10	У гарній поставі – відбиток краси і здоров'я	весна	Бесіда	Систематизація знань про природу і сутність різних дефектів постави в дітей молодшого шкільного віку. Набуття умінь діагностувати відхилення постави у дитини. Формування переконань у необхідності корекції постави дитини.
IV клас				
11	Рухливий спосіб життя – запорука здоров'я	осінь	Семінар по вивченню, узагальненню і розповсюдженню досвіду виховання	Систематизація знань про фізичні вправи як фактор підвищення розумової та фізичної працездатності дитини. Автоматизація вмінь створювати умови для збільшення фізичної активності школяра протягом дня, раціонально використовувати вільний час, заповнюючи його виконанням фізичних вправ, рухливих ігор.
12	Ми і наші діти (світ захоплень нашої родини)	зима	Обмін досвідом	Розширення знань про активні форми фізичного виховання в умовах сім'ї. Стимулювання переконань у неперевершеності ролі прикладу дорослих у вихованні відповідального ставлення до свого здоров'я у дітей.
13	Старти здоров'я	весна	Спортивно-масові змагання	Активне залучення батьків до організації і проведення традиційних учнівських змагань через включення серії родинних естафет. Розширення інформації про фізичний стан дитини у порівнянні з однолітками. Виховання переконань, що про своє здоров'я потрібно дбати самому.

Запропонована нами тематика педагогічної школи для батьків «Здоровя дитини: родинні обереги» була апробована у продовж десяти років у загальноосвітній школі I – III ступенів №17 міста Тернополя і засвідчила свою ефективність.

Таким чином педагогічної школи для батьків «Здоровя дитини: родинні обереги» розглядається як важлива форма педагогічної просвіти батьків у формуванні здорового способу життя і забезпеченні поетапного і безперервного набуття батьками системи необхідних та достатніх знань, умінь і навичок для проведення здорового способу життя в умовах родини.

Література

- Бех І. Д. (2008) Виховання особистості : підручник. К. : Либідь. 848 с.
- Воликова Т. В. (1979) Учитель и семья. М. : Просвещение. 127 с.
- Капралова Р. М. (1980) Работа классного руководителя с родителями. М. : Просвещение. 190 с.
- Кирпичев В.И. (2002) Физиология и гигиена младшего школьника: Пособие для учителя. М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС. 144 с.
- Корнієнко С. М. (2019) Батьківські збори у початковій школі. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан., 167 с.
- Корнієнко С. М. (2016) Родинні виховні заходи. Тернопіль. 80 с.
- Матвієнко О. В. (2006) Виховання молдших школярів: теорія і технологія. К.: ВД «Стилос». 543 с.
- Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
- (2010) Основні орієнтири виховання учнів 1-12 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. Програма. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан. 80 с.
- (2000) Проект Концепции структуры и содержания общего среднего образования (В 12 летней школе). *Информатика и образование*. №1. С. 19 – 26.
- Постовий В.Г. (1997) Сім'я і діти: Програма родинно – національного виховання та навчально-тематичний план педагогічної освіти батьків. К.: ІЗМН. 56 с.
- Савченко О. Я. (2009) Виховний потенціал початкової освіти. 2-ге вид., доповн., переробл. К. : Богданова А. М. 226 с.
- Сухомлинський В.О. (1976) Як спонукати до самовиховання у фізичній культурі. Вибр. тв.: У 5 т. К.: Рад. школа., Т. 2. С. 618 – 620.
- Урбанская Н. О. (1986) Работа с родителями младших школьников. М.: Просвещение. 192 с.
- Червінська І. (2012) Теоретико-методичні засади виховної роботи в початковій школі. Івано-Франківськ : вид-во Прикарп. нац. ун-ту ім. В. Стефаніка. 515 с.

REFERENCES

- Bekh I. D. (2008) Vihovannya osobistosti : pidruchnik. K. : Libid'. 848 s.
- Volikova T. V. (1979) Uchitel' i sem'ya. M. : Prosveshchenie. 127 s.
- Kapralova R. M. (1980) Rabota klassnogo rukovoditelya s roditelyami. M. : Prosveshchenie. 190 s.
- Kirpichev V.I. (2002) Fiziologiya i gigiena mladshogo shkol'nika: Posobie dlya uchitelya. M.: Gumanit. izd. centr VLADOS. 144 s.
- Kornienko S. M. (2019) Bat'kivs'ki zbori u pochatkovij shkoli. Ternopil': Navchal'na kniga – Bogdan., 167 s.
- Kornienko S. M. (2016) Rodinni vihovni zahodi. Ternopil'. 80 s.
- Matvienko O. V. (2006) Vihovannya moldshih shkolyariv: teoriya i tekhnologiya. K.: VD «Stilos». 543 s.
- Nova ukrains'ka shkola: konceptual'ni zasadi reformuvannya seredn'oï shkoli. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

(2010) Osnovni orientiri vihovannya uchniv 1–12 klasiv zagal'noosvitnih navchal'nih zakladiv Ukraïni. Programa. Ternopil' : Navchal'na kniga – Bogdan. 80 s.

(2000) Proekt Koncepcii struktury i sodержaniya obshchego srednego obrazovaniya (V 12 letnej shkole). Informatika i obrazovanie. №1. S. 19 – 26.

Postovij V.G. (1997) Sim'ya i diti: Programa rodinno – nacional'nogo vihovannya ta navchal'no-tematichnij plan pedagogichnoï osviti bat'kiv. K.: IZMN. 56 s.

Savchenko O. YA. (2009) Vihovnij potencial pochatkovoï osviti. 2-ge vid., dopovn., pererobl. K. : Bogdanova A. M. 226 s.

Suhomlins'kij V.O. (1976) YAk sponukati do samovihovannya u fizichnij kul'turi. Vibr. tv.: U 5 t. K.: Rad. shkola,. T. 2. S. 618-620.

Urbanskaya N. O. (1986) Rabota s roditelyami mladshih shkol'nikov. M.: Prosveshchenie. 192 s.

CHervins'ka I. (2012) Teoretiko-metodichni zasadi vihovnoï roboti v pochatkovij shkoli. Ivano-Frankivs'k : vid-vo Prikarp. nac. un-tu im. V. Stefanika. 515 s.

Korniienko S. Pedagogical partnership as a factor in enriching the physical education of primary school-age children on innovative technologies.

The article sets out the special features of the pedagogical training for parents in primary school as an innovative form of educating parents to ensure that they acquire the necessary and sufficient knowledge, skills for a healthy family life. The topic and forms of the classes in each grade of primary school have been justified and have been successfully tested for 10 years at Ternopil general education school I-III levels № 17.

Key words: *pedagogical school, primary school-age children, primary school, parents of primary school-age children, pedagogical parent education, physical education of primary school-age children, a child's health, family charms.*